

Biskop Atle Sommerfeldt

Preken palmesøndag 24.3.2013

Fredrikstad Domkirke

Joh 12,1-13

Hjelp meg, konge

Når advokat Lippestad i gårsdagens Vårt Land forteller om sin tro, lar han bønnen til Gud 22. juli 2011 om kvelden være en sentral fortelling. Det var den kvelden det sank inn i ham at han hadde tatt på seg å være forsvarer for Anders Behring Breivik, allerede da avdekket som masse-morder og terrorist. Da han gikk sin kveldstur, forteller han om sin bønn: «Håper du kan gi meg styrke nå, Gud».

De aller fleste av oss gjenkjenner Lippestads bønn. Det er den enkleste og mest brukte bønne av dem alle når det røyner på i livene våre eller når vi står foran særlig krevende oppgaver vi skal løse i hjem, arbeid eller fritid: «Gud, hjelp meg med å komme igjennom dette!» Når vi i begynnelsen av hver eneste gudstjeneste synger Kyrie eleison – Herre, forbarm deg – er det et gjenklang av den samme bønne. Herre, forbarm deg over meg og hjelp meg i min krise og mitt liv.

Skavlan-intervjuet med Sverige finansminister Anders Borg på fredag viste hvor kort veien er fra denne bønne om hjelp til en bekjennelse av troen på Gud. I følge Borg var det bevisstheten om at bønne han ba, faktisk innebar en tro på Gud som ble den avgjørende erkjennelse på veien fra ateisme til kristen tro. Slik er det også med vårt Kyrie eleison. Den forankres i den første, urkristne bekjennelsesformelen: Jesus Kristus er Herre. Denne bekjennelsesformelen

avsluttet salmen i brevet til menigheten i den romerske garnisonsbyen Fillippi som vi hørte lest tidligere i gudstjenesten.

Denne sammenhengen mellom ropet om hjelp og bekjennelsen av tillit til Gud, ligger også til grunn for folkets hyllingsrop til Jesus da de så at han var på vei inn i Jerusalem: Hosianna! Hosianna brukes i Det gamle testamentet både som tiltale med bønn til kongen om hjelp og som lovprising av kongen og Guds makt og velgjerninger.

Det er ikke underlig at folket møter Jesus med dette tilropet – han kom jo rett fra Betania der han hadde vekt opp Lasarus fra de døde. Å overvinne døden var for folket den gangen som for oss den største hjelp som tenkes kan. Når Jesus hentet Lasarus ut av graven var det derfor det ultimate tegn på at Jesus var den som kunne hjelpe folk fra undertrykkelse og død til frihet og liv. Han var det all grunn til å hylle!

Den annerledes konge

Det jødiske folk levde i undertrykkelse og med store forhåpninger om at Gud ville befri dem fra okkupantene og gjenreise folkets storhet. Palmegrenene ble brukt av frigjøringsbevegelsen Makabeerne som symbol og var et nasjonalistisk symbol. Palmen ble derfor brukt på myntene under Bar Kochba opprøret mot keisermakten hundre år senere.

Men Jesus opptrådte ikke helt slik de forventet. I verset som følger dagens fortelling, hører vi at han velger et å ri på et esel – ikke på noen måte et kongelig kjøretøy – og salmen som da ble sunget er fra profeten Sefanja. Den handler om hvordan Gud en gang skal trøste alle folkeslag og fremstå som alles Gud, ikke begrenset til ett folk og ett land. Dette var en visjon annerledes enn en nasjonalistisk frigjøringsvisjon!

Vi vet jo hvordan det gikk. Det tok ikke lang tid før folket vendte seg mot Jesus i skuffelse over hans manglende oppfyllelse av deres dyptføyte og helt reelle ønske om hjelp til å seire over okkupanten.

Den kristne kirke har det privilegiet at vi hele tiden blir hjulpet i å forstå det som hendte med Jesus gjennom fortellingene om ham, fortalt etter hans oppstandelse. Slik er det også med fortellingen Johannes gir oss i dag. Johannes forteller om et middagsselskapet hjemme hos Simon og barna Lasarus, Marta og Maria – noen forskere hevder til og med at Judas Iskariot var det fjerde medlemmet i søskenflokket. De feiret som rimelig er, at Jesus hadde vekket Lasarus opp fra de døde, med et skikkelig festmåltid.

Midt i festen kommer Maria inn med en kostbare salven. Jesus – livets Herre, skulle salves som tegn på ærbødighet og kanskje til og med som Den salvede konge – Messias –som de jo bekjente at Jesus var. Men Maria gjør to underlige ting:

For det første salver hun Jesu føtter – og ikke ansiktet eller hodet som ville være det eneste naturlige. Føttene ble da som nå ikke gitt dyrebare parfyme! Og konger ble salvet på hodet og ikke på føttene. Hvorfor gjorde hun dette? Maria oppbevarte mest sannsynlig den kostbare salven fordi dette var salven hun ikke hadde brukt på den døde kroppen til Lasarus. En slik salve var det en vanlig skikk å bruke for å overdøve lukten av døde kropp. Når Maria salver Jesu føtter og ikke hans hode, er det et uttrykk for at hun salver Jesu kropp på vei mot døden. Jesus bekrefter at det er slik bruken av salven skal forstås og Johannes forteller hvordan Jesus skal dø – etter beslutning i folkets øverste råd.

For det andre tørker hun salven av føttene med håret sitt. Det er også rart siden salven da blir borte fra Jesu kropp. Til gjengjeld sprer duften seg ut til alle som er der slik at alle får dele dens vellukt og effekt. «Hele huset ble fylt av

duften», forteller Johannes. I de store kirkesamfunnene forsøker en å gjenskape noe av denne opplevelsen ved en utstrakt bruk av røkelse – duften av den korsfestede og oppstandne Jesus gitt til oss alle å kjenne lukten av. Marias handlemåte ligner på den ekskluderte kvinnen som fuktet Jesu føtter med tårene sine og tørket dem med håret sitt – i en bønn om hjelp. Slik foregriper Maria alle oss som i stillhet eller med høye rop i 2000 år har bedt om hjelp og barmhjertighet fra Den treenige Gud i kirkens rom og i sine lønnkammer.

Kongen som ledsager menneskene

Fortellingen formidler et annet fremtidsperspektiv enn det de nasjonalistiske Stor-Israel opprørerne tenkte seg. I Betania forsikrer Jesus at han aldri vil forlate dem selv om han nå går døden i møte. Jesus har ikke livets makt bare i møte med en kjær venn eller for ett folk. Jesus har livets kraft – gjennom sin seier over døden i sin oppstandelse – som gave til alle mennesker. Han vil, slik Matteus forteller, være hos dem når de er tørste og sultne, fremmede og i fengsel, syke og nakne, kort sagt, når de er fattige. Og han vil møte dem når andre fattige og rammede mennesker kommer til dem. Når Jesus sier at de fattige alltid være hos dem, det betyr at Jesus alltid vil være hos dem – annerledes enn i Betania, men like virkelig tilstede i og for disiplene og de som velger å komme til Jesus.

Jesus har vært konge for folk som ber om hjelp og slik bekjenner troen – om enn som et sennepsfrø, på at Gud finnes og at Jesus er Herre i alle disse årene etter salvingen i Betania. Men Jesus er ikke konge og Gud gjennom kongers storslåtte handlinger og autoritære maktbruk.

Jesus er konge ved å ledsage oss i våre liv og lar oss være sammen med ham gjennom død til liv i dåpens nåde.

Jesus er konge når han som korsfestet ledsager oss i våre lidelser og som oppstanden ledsager oss i vår livskraft.

Jesus er konge når vi mottar hans legeme og blod til soning for alle våre synder i et festmåltid i kirkene med vin og brød og slik ledsager oss gjennom død til liv, hver dag og i all evighet.

Derfor kan også vi si Hosianna og Kyrie: Herre hjelp – Herren være lovet.

I alt to gonger har vi

Sett han. Den oppstadne.

Ein gong kom han ridande

På Asenfolen. Utanfor tid

Og stad såg vi han over

Mosaikkane, opp skipet, over døypefontane og natt-

Verdborda kom Han, den

andre gongen rei han også

På eit asen, midt i tida,

Gråtande, opp frå rønner,

Oppfra krater og fangehol,

Spurde etter vatn, brød,

Omnsorg, varme, fred.

To gonger har vi altså sett

Han, Den Oppstadne.

(Oskar Stein Bjørlykke)

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige Ånd som var er og blir en sann
Gud fra evighet til evighet. Amen